

L'ALT EMPORDÀ

Text > JOAN FERRERÓS

Càtedra d'arqueologia a Roses |

Aquest estiu s'ha celebrat el primer Curs internacional d'arqueologia Ciutadella de Roses, i ja hi ha prevista la segona edició per al 2019. Aquesta iniciativa és el resultat més rellevant de l'entesa entre l'Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals de Catalunya i la recentment constituïda Càtedra Roses d'Arqueologia i Patrimoni Arqueològic, promoguda per l'Ajuntament de la vila i la Universitat de Girona. Altres activitats que organitzen són seminaris, conferències i publicacions, i compten amb la col·laboració d'entitats com ara la Fundació Agbar de les Aigües de Barcelona. La finalitat d'ambdues institucions és relacionar dues disciplines: l'estudi del passat remot a través de l'excavació i consolidació d'estructures, i el de la restauració i conservació de les troballes. Aquestes iniciatives permeten als estudiants de cada especialitat practicar amb els materials exhumats.

>> Una de les excavacions fetes aquest estiu a la Ciutadella de Roses. (Autoria: CARLES PÀRAMO)

Botigues a Can Cusí | La Sala Edison figuerenca, un cine teatre obert el 1905 i tancat fa 34 anys, a l'Empordà es coneix popularment com a Can Cusí, el nom del promotor. L'abandó privat va consolidar-se i la cosa pública va deixar passar dues propostes: la de convertir-lo en el Museu Mallol del cinema i la d'allotjar-hi les instal·lacions relacionades amb el circ (ambdues, a Girona). Un canvi de mans empresarials pretenia fer-hi un hotel, però no va poder ser per-

què l'edifici havia estat declarat «protegit». Passen els anys, la sala d'exhibicions ja és irrecuperable (el teulat ha cedit i ha deixat pas a la pluja, les rates, els ocells...), i el que era l'entrada, l'escala, l'anomenada sala dels Miralls... encara s'aguanten. Ara que venen eleccions, un dels concurrents al consistori proposa que l'amo de l'edifici pugui fer-hi una galeria de botigues, per potenciar el comerç de la vila comercial i gastronòmica, que darrerament va una mica de baixa. L'última pel·lícula que va exhibir-s'hi es deia *La invasión de los zombis atómicos*. Devien quedar-se dins.

El Muntaner i el refugi | L'Institut Vell de Figueres (i de l'Estat) funciona des de 1839 en un convent desamortitzat. Pateix molts dèficits, un dels quals, important, és la falta d'espai a l'hora del pati. Ara ha pogut incorporar a la zona de lleure «les alzines», una part de la plaça pública forana.

D'altra banda, unes obres davant l'estació del tren convencional han posat al descobert un refugi antiaeri del temps de la Guerra de 1936. Incorporat al patrimoni de la memòria històrica ciutadana, podria esdevenir visitable com el de la plaça del Gra, o quedar a la reserva com el de la plaça de Josep Pla.

EL BAIX EMPORDÀ

Text > PURI ABARCA

El llegat d'Ortega Monasterio | El 2018 ha fet cent anys del naixement del mestre Josep Lluís Ortega Monasterio (Santoña, Cantàbria, 1918 - Barcelona, 2004), conegut pel públic, en general, per ser el compositor de la corejada havanera *El meu avi*. Ortega Monasterio, però, era molt més que el creador d'*El meu avi*, una havanera que, d'altra banda, sempre ha estat envoltada de dubtes sobre el seu origen (la història en què es basa es considera inventada, malgrat que inicialment es considerés que feia referència a les aventures viscudes per l'avi del compositor). Ortega Monasterio va treballar de manera intensa per innovar en el gènere i donar un impuls a l'havanera moderna. Va compondre més de cent obres (la majoria, en català; algunes, en castellà, i po-

ques, en èuscar). Militar (per una llarga tradició familiar) però compromès amb la democràcia, la seva vocació real sempre va ser la música. Melodies senzilles i planeres, destinades a arribar al gran públic, no pas per un afany de popularitat, sinó per un desig d'inculcar la passió i el coneixement de l'art dels sons. La Fundació Ernest Morató, de Palafrugell, guardiana del llegat de l'havanera i la cançó de taverna, va homenatjar, a finals del 2018, Ortega Monasterio. L'entitat té clar que, més enllà de qüestions personals i d'origens, cal reconèixer la importància cabdal de l'obra d'aquest compositor en l'estudi i la difusió de l'havanera contemporània. Ningú pot posar en dubte que ell, càntabre i català d'adopció (es va establir a Palamós), va ser un gran mestre del gènere.

>> Ortega Monasterio a la Cantada d'Havaneres de Calella de Palafrugell. (Autoria: PACO DALMAU)

La base fantasma | El Ministeri de Defensa té previst tornar a posar a subhasta (per cinquena vegada) els terrenys i els edificis de la base Loran, de l'Estartit; unes instal·lacions situades dins dels límits del Parc Natural del Montgrí, les Illes Medes i el Baix Ter. La base nord-americana era una estació, anomenada Zulú, d'emissió secundària dins del programa Loran de radionavegació a la Mediterrània. Conjuntament amb Ràdio Liberty (Pals) formaven un nucli de comunicacions estratègiques controlades pel govern dels Estats Units d'Amèrica. Les dues bases van ser fruit dels convenis signats pel govern franquista i el nord-americà en el marc de la Guerra

Freda amb la Unió Soviètica. La de l'Estartit va ser posada en funcionament el 1961, després que els terrenys fossin expropiats pel Ministeri de Defensa, i va deixar d'emetre l'1 de gener de 1995. Deu anys més tard, el 2005, el recinte de la base va ser tancat. I allà s'ha quedat, sense ofici ni benefici, en un estat de degradació molt avançat, fantasmagòric. L'equip de govern de l'Ajuntament de Torroella de Montgrí - l'Estartit ja ha anunciat que tornarà a demanar al Ministeri de Defensa la cessió a cost zero de l'antiga base i els seus terrenys (35,5 hectàrees), perquè considera que han de ser per a ús del municipi. De propostes per reutilitzar l'espai, n'hi ha unes quantes, però potser les de Gent del Ter semblen les més adequades (centre d'interpretació del parc, base per a rutes paisatgístiques i turístiques...). Acabi com acabi, la reivindicació de cessió de l'espai és justa i s'hi ha d'insistir fins que s'aconsegueixi l'objectiu.

LA GARROTXA

Text > JOAN SALA

Olot és sobre un volcà | En els darrers mesos s'ha fet la remodelació del passeig del Firal. El nou disseny varia notablement la imatge anterior i proporciona uns espais amplis, aptes per a molts esdeveniments. Durant les obres s'han hagut de fer rases profundes, que han proporcionat una informació que els geòlegs qualifiquen de molt valuosa: sembla que sota el passeig i els espais de l'entorn hi ha un con volcànic, que es calcula que fa aproximadament un quilòmetre de perímetre. S'hi observa una colada de lava molt fluida, que els tècnics asseguren que no és gens habitual a la zona. Així mateix, s'hi han pogut agafar mostres de bombes volcàniques i de gredes que ajudaran a fer l'estudi de les erupcions de la zona. Fins ara s'havia dit que Olot era entre volcans, ja que al voltant de la ciutat hi ha un conjunt de cons ben identificats i molt populars, però ara es pot fer una nova afirmació: la ciutat està situada sobre un volcà.

Activitats artístiques a la zona | La Vall de Bianya ha acollit per cinquena vegada la proposta de l'Associació Binari, que combina les intervencions artístiques efímeres i els espais d'interès

patrimonial del municipi. La selecció dels artistes es fa amb dues intencions: escollir obres escaients per a les seues de l'itinerari o bé projectes inèdits. També s'intenta donar lloc a pràctiques artístiques variades que permetin diverses lectures, i a una certa amplitud generacional. Hi han predominat els formats audiovisuals i les instal·lacions. A més, s'ha ofert l'oportunitat de conèixer elements històrics i arquitectònics del municipi.

Una altra activitat ha estat la *performance* consistent en vuitanta-quatre ombrel·les grogues que van bategar a l'interior del cràter del volcà Montsacopa per demanar la llibertat dels presos polítics. L'acció era organitzada per la Plataforma 1r d'Octubre. I entre els diversos actes que es van celebrar a la comarca per commemorar l'1 d'octubre cal destacar la inauguració a Riudaura de la magnífica peça *La llavor*, obra del ceramista Claudi Casanovas.

>> Imatge de la remodelació del passeig d'en Blay, conegut popularment com el Firal d'Olot. (Autoria: Quim Roca Mallarach)

Cent anys de la biblioteca | El setembre del 1918 es va inaugurar la Biblioteca Popular d'Olot, que va ser una de les quatre primeres biblioteques públiques que va fer la Mancomunitat de Catalunya, una a cada província catalana. Les altres eren la de les Borges Blanques, la de Sallent i la de Valls (aquesta darrera és l'única que es conserva). Totes quatre se situaven entre jardins i tenien un mateix disseny noucentista, de línies neoclàssiques, d'estètica molt bonica, que formaven un templet amb unes columnes a l'entrada. L'objectiu era que fossin això: temples de la cultura oberts a tothom. L'edifici olotí es va enderrocar l'any 1968, i es va construir una nova bi-

blioteca en aquell mateix lloc, més gran en superfície, fidel a l'estètica arquitectònica d'aquella època, però d'uns resultats gens destacables. Anys més tard, la biblioteca es va traslladar al centre de la ciutat, a l'edifici que havia estat l'Ajuntament. Ara hi ha un projecte per fer-ne una de nova, amb més capacitat.

EL GIRONÈS

Text i fotos > DANI VIVERN

L'incansable vol de les àligues |

Quinze anys després de la mort del general Francisco Franco, i ja en plena (?) democràcia, les monedes amb la seva efigie encara eren de curs corrent i legal, barrejades amb les del rei Juan Carlos I. Aquella anomalia numismàtica i política només era criticada molt esporàdicament en alguna carta al director o en algun tímid article d'opinió. I no calia tenir vista d'àliga per adonar-se'n, perquè no eren pas poques les monedes de l'«antic règim» que corrien per butxaques, taulells i bancs. Però resulta que tot just aquest setembre s'han retirat finalment unes altres àligues: les de la simbologia franquista que adornava el pont de l'Aigua, entre Sarrià de Ter i el barri gironí del Pont Major. El material per a la reflexió extractable del fet és considerable, però vist que hi ha gent aquí i a la resta d'Europa que desconeix (o tolera) l'existència de tants monuments franquistes com encara hi ha a l'Estat, tot exercici de raonament sobre la qüestió esdevé poc menys que inútil. Deixem-ho aquí.

Allò que el Ter s'endugué | Es va parlar, fa dos o tres anys, de fer una passera elevada com cal sobre el Ter, al municipi de Bescanó. No pas un pont per a vehicles, vianants i ciclistes (que ja hauria estat hora que es construís, i que fa més d'un segle que la gent i el sentit comú reclamen), però sí suficient per no haver de patir per si un aiguat se l'enduia. Aquell projecte (menor, sí, però presumptament definitiu segons autoritats ben informades en aquell moment) encara dorm en algun calaix, mentre que el gual que fa quatre dies s'havia arranjat (es fa periòdicament amb un cost econòmic que ignorem) va ser endut (com passa també periòdicament) pels aiguats de l'octubre. Als nombro-